

Høringsnotat

Sivilavdelingen

Dato: 2. juni 2020

Saksnr: 20/2572

Høringsfrist: 14. august 2020

Høring – ny forskrift om rettspsykiatriske undersøkelser og sakkyndige, endring i forskrift om Den rettsmedisinske kommisjon og endring i forskrift om gjennomføring av særreaksjonen forvaring

1 Bakgrunn

Bakgrunnen for den nye forskriften og forskriftsendringene er oppfølgingen av Prop. 154 L (2016-2017) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (skyldvne, samfunnsvern og sakkyndighet), jf. lov 21. juni 2019 nr. 48. Planen er at loven skal tre i kraft 1. oktober 2020.

Etter ny bestemmelse i straffeprosessloven § 165 a fjerde ledd kan Kongen ved forskrift stille krav til den sakkyndiges kompetanse, til den sakkyndiges egenerklæring, til den rettspsykiatriske erklæringen og om oppgavene til Nasjonal enhet for rettspsykiatrisk sakkyndighet. Videre er det i dag i straffeprosessloven § 142 a første ledd fjerde punktum hjemmel for å gi nærmere regler i forskrift om utformingen av mandat for sakkyndige. Justis- og beredskapsdepartementet har utarbeidet utkast til en ny forskrift om rettspsykiatriske undersøkelser og sakkyndige, som det tas sikte på at skal tre i kraft samtidig med den ovennevnte lovendringen.

Det tas sikte på at forskriftskompetansen delegeres til departementet. Forskriften skal gjelde rettspsykiatriske undersøkelser etter straffeprosessloven § 165 første og andre ledd og sakkyndige som gjennomfører undersøkelsene. Hensikten med den nye forskriften er å tydeliggjøre hvilke krav som gjelder og å gjøre regelverket lettere tilgjengelig for brukerne. De fleste bestemmelsene i forskriften er i samsvar med dagens praksis på området.

Høringsinstansene har tidligere kommentert det materielle innholdet i forskriften under høringen av lovendringene. Derfor sendes forskriften først og fremst på høring for å få innspill til hvordan forskriften bør utformes og av pedagogiske grunner. I og med at innholdet i forskriften allerede er inngående omtalt i Prop. 154 L (2016–2017), så vil høringsnotatet i hovedsak vise til departementets vurdering av de ulike temaene der.

2 De ulike temaene i forskriften

2.1 Sakkyndiges kompetanse

I forskriften § 2 første ledd stilles det krav til at sakkyndig som oppnevnes skal være lege eller psykolog og ha autorisasjon etter helsepersonelloven. Dette kravet gjelder også for sakkyndig som skal utarbeide foreløpig erklæring.

I andre og tredje ledd stilles det krav til fagområde, klinisk arbeid og kursing for sakkyndig som skal foreta undersøkelser etter straffeprosessloven § 165 første og andre ledd.

Se nærmere omtale og redegjørelse for departementets vurdering i Prop. 154 L (2016–2017) punkt 6.5.

Det forslås i § 7 at kravet om klinisk arbeid skal gjelde fra 1. januar 2023. En ber om høringsinstansenes syn på om dette vil være nok tid til å sikre at et tilstrekkelig antall sakkyndige vil oppfylle dette kravet.

2.2 Nasjonal enhet for rettspsykiatrisk sakkyndighet

Av forskriften § 3 fremgår det at Nasjonal enhet for rettspsykiatrisk sakkyndighet (NERS) skal føre oversikt over sakkyndige, administrere en rekvireringsordning og lage årlig statistikk.

NERS er allerede etablert i Trondheim, som et nasjonalt tilbud, se <https://www.ners.no/>.

Se nærmere omtale og redegjørelse for departementets vurdering i Prop. 154 L (2016–2017) punkt 6.6.

2.3 Egenerklæring

I forskriften § 4 fremgår det at den sakkyndige før oppnevningen skal fremlegge en skriftlig egenerklæring til retten, og det er foreslått bestemmelser om hva egenerklæringen skal inneholde.

Se nærmere omtale og redegjørelse for departementets vurdering i Prop. 154 L (2016–2017) punkt 6.5.

2.4 Mandat

I forskriften § 5 stilles det krav til at mandatet skal være skriftlig, til det nærmere innholdet i mandatet og til bruk av standardmandater.

Se nærmere omtale og redegjørelse for departementets vurdering i Prop. 154 L (2016–2017) punkt 6.7.

2.5 Krav til den rettspsykiatriske erklæring

I forskriften § 6 fremkommer krav til den rettspsykiatriske erklæringen. Denne bestemmelsen har nær sammenheng med bestemmelsen om mandat i forskriften § 5. Det er inntatt som et krav i § 5 bokstav c at mandatet skal angi innholdsmessige krav til erklæringen i tråd med § 6.

Se nærmere omtale og redegjørelse for departementets vurdering i Prop. 154 L (2016–2017) punkt 6.7.

2.6 Endring i forskrift om Den rettsmedisinske kommisjon

2.6.1 Maler og graderingssystem

I forskrift om Den rettsmedisinske kommisjon § 3 andre ledd bokstav b er det foreslått en ny bestemmelse som gjelder utarbeidelse av maler for standardmandat. Slike standardmandater benyttes i stor utstrekning i dag. Det er inntatt en henvisning til denne bestemmelsen i forskrift om rettspsykiatriske undersøkelser og sakkyndige § 5 tredje ledd.

Se nærmere omtale og redegjørelse for departementets vurdering i Prop. 154 L (2016-2017) punkt 6.7.

I forskrift om Den rettsmedisinske kommisjon § 3 første ledd er det foreslått et nytt femte punktum om kommisjonens tilbakemeldinger til retten.

Se nærmere omtale og redegjørelse for departementets vurdering i Prop. 154 L (2016-2017) punkt 6.16.

Det foreslås også en lovteknisk endring i utformingen av § 3.

2.6.2 Register over sakkyndige og statistikk på det rettspsykiatriske fagfeltet

I forskrift om Den rettsmedisinske kommisjon § 4 første ledd nytt fjerde punktum er det foreslått at NERS fører register over sakkyndige og statistikk på det rettspsykiatriske fagfeltet. Dette fremkommer også i forskrift om rettspsykiatriske undersøkelser og sakkyndige § 3 (se punkt 2.2 ovenfor)

Se nærmere omtale og redegjørelse i Prop. 154 L (2016-2017) punkt 6.6.

3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det antas at forslagene ikke vil ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Som nevnt ovenfor er de fleste bestemmelsene i samsvar med praksis på området.

Det antas at forslagene vil gjøre regelverket lettere tilgjengelig for brukerne og sikre ensartet praksis på det sakkyndige arbeidet i rettspsykiatrien i Norge.

Eventuelle merutgifter vil bli dekket innenfor berørte departementers gjeldende budsjettammer.

4 Forskrift om endring i forskrift om gjennomføring av særreaksjonen forvaring

Samtidig som forskrift om rettspsykiatriske undersøkelser og sakkyndige sendes på høring, sender departementet på høring forskrift om endring i forskrift om gjennomføring av særreaksjonen forvaring.

Psykisk helsevernloven § 5-6 gir hjemmel for overføring fra tvungent psykisk helsevern til anstalt under kriminalomsorgen når særlige grunner taler for det. Ved lov 21. juni 2019 nr. 48 er det besluttet at bestemmelsen skal oppheves.

Som en følge av lovendringen foreslår departementet å oppheve de bestemmelsene i forskrift om gjennomføring av særreaksjonen forvaring som omhandler overføring fra tvungent psykisk helsevern til anstalt under kriminalomsorgen. Dette gjelder § 1 andre ledd, § 6 tredje ledd og § 8 andre ledd.

Opphevelsen av disse bestemmelsene i forskriften vil ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser. De er en konsekvens av at lovbestemmelsen er vedtatt opphevet.

Justis- og beredskapsdepartementet legger opp til at departementet kan fastsette endringsforskriften etter delegert myndighet.